

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА В РЕГІОНІ

Т. М. Розумей

к.е.н., доцент

Постановка проблеми. Серед завдань подальшого розвитку аграрного виробництва важлива роль належить тваринництву, зокрема виробництву яловичини. Збільшення обсягів виробництва яловичини від худоби м'ясних порід є стабілізуючим фактором продовольчої безпеки держави, а також додатковим джерелом надходження валютних коштів. Враховуючи важливе соціально-економічне значення м'ясного скотарства для збільшення обсягів виробництва яловичини і задоволення потреб населення у цьому виді продукції, підготовка пропозицій щодо підвищення ефективності ведення галузі і визначення перспектив її розвитку в умовах окремого регіону потребують свого вирішення.

Аналіз останніх досліджень. Питанням виробництва м'яса великої рогатої худоби, підвищення ефективності скотарства, вдосконалення технологій і селекційної роботи в галузі, організації кормовиробництва, оплаті праці присвячено багато наукових праць вчених економістів-аграрників присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених. Серед них наукові розробки: Амбросова В.Я., Білозерського О.Л., Бурката В.П., Березівського П.С., Долинського В.П., Зубця М.В., Коржинського М.П., Месель-Веселяка В.Я., Микитюка В.М., Павловської Л.Д., Прістера Б.С., Рижкова В.Г., Савченка Ю.І., Саблука П.Т., Шкурина Г.Т., Щепієнка П.В. та ін. Проте в роботах зазначених та інших авторів не в повній мірі вирішуються перспективи розвитку галузі м'ясного скотарства з урахуванням регіональних особливостей Житомирської області.

Метою дослідження є аналіз обсягів виробництва м'яса великої рогатої худоби у динаміці в Україні та в Житомирській області, а також обґрунтування перспектив розвитку галузі м'ясного скотарства в регіоні.

Об'єктом дослідження є процеси виробництва м'яса великої рогатої худоби та перспективи розвитку галузі м'ясного скотарства в умовах регіону.

Методологія та методика дослідження. Методологічною основою дослідження є концептуальні положення економічної теорії з питань виробництва, ринкових відносин, діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених. Для вирішення завдань застосовувались різні методи дослідження: абстрактно-логічний, монографічний, статистико-економічний, розрахунково-конструктивний, балансовий, графічний та ін.

Результати досліджень. Поповнити значний дефіцит яловичини в Україні, як показує світовий досвід, можна лише за рахунок прискореного розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, оскільки м'ясна худоба здатна ефективно використовувати природні пасовища, грубі й соковиті корми при незначному споживанні концентрованих кормів. За раціональної організації виробництва вона не потребує значних енергетичних і трудових затрат, а також капітальних вкладень. Природно-кліматичні умови зони Полісся Житомирської області сприяють розвитку галузі м'ясного скотарства.

В Житомирській області, як свідчать статистичні дані, у 2013 р. порівняно з 1990 р. виробництво яловичини та телятини (у забійній вазі) у всіх категоріях господарств зменшилось на 72,7 тис. т, або в 4,8 рази (табл. 1). Позитивним є збільшення виробництва яловичини і телятини (у забійній вазі) у всіх категоріях господарств у 2013 р. порівняно з 2005 р. – відповідно на 0,2 тис. т, або на 1,1 %, з 2010 р. відповідно на 0,6 тис. т, або на 3,2 %, з 2011 р. відповідно на 1,6 тис. т, або на 9,1 %, з 2012 р. відповідно на 1,1 тис. т, або на

6,1 %. В області спостерігається значне зменшення поголів'я великої рогатої худоби. Так, поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств станом на 1 січня 2014 р. в області становило 207,6 тис. голів, станом на 1 січня 1991 р. відповідно 1154,6 тис. голів, тобто зменшення становило відповідно 947 тис. голів, або в 5,6 рази [9]. Чисельність худоби м'ясного напрямку станом на 1 січня 2014 р. порівняно з відповідним періодом минулого року в області зменшилася на 19,8 % і становила 6,5 тис. голів.

Таблиця 1

Виробництво яловичини та телятини (у забійній масі; тис. т)

	Роки						
	1990	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Всі категорії господарств							
Україна	1985,4	754,3	561,8	427,7	399,1	388,5	427,8
Житомирська область	91,8	33,4	18,9	18,5	17,5	18,0	19,1
у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах							
Україна	1808,1	305,2	154,3	104,7	97,0	97,3	110,5
Житомирська область	86,0	17,3	8,9	4,8	4,8	4,9	6,6
у господарствах населення							
Україна	177,3	449,1	407,5	323,0	302,1	291,2	317,3
Житомирська область	5,8	16,1	10,0	13,7	12,7	13,1	12,5

Джерело: розраховано за даними [9].

Серед причин, які гальмують процес становлення галузі м'ясного скотарства в досліджуваному регіоні слід віднести те, що реалізаційні ціни на товарний молодняк, одержаний від м'ясних і молочних порід однакові і тому витрати на його вирощування відшкодовуються лише на 57,6%. У таких економічних умовах розведення м'ясної худоби стає для господарств не вигідним тому, що, по-перше, відсутні власні кошти для поліпшення існуючих та створення нових пасовищ, придбання кормозбиральної техніки, реконструкції старих приміщень, не забезпечується створення міцної кормової бази, запровадження ресурсозберігаючих інтенсивних технологій годівлі та утримання м'ясної худоби і на цій підставі підвищення її продуктивності. По-друге, внаслідок монополізації сфери м'ясопереробної промисловості неможливо господарствам реалізувати м'ясну худобу за цінами, які б враховували високий вміст у яловичині білка, амінокислот та інших поживних речовин. По-третє, недостатній рівень бюджетної підтримки на утримання корів м'ясного напрямку продуктивності.

Враховуючи те, що у м'ясному скотарстві повільний обіг капіталу, господарства регіону надають перевагу розвитку молочного скотарства та скоростиглим м'ясним галузям, зокрема свинарству, птахівництву. Зазначені проблеми спричиняють поступовий занепад галузі м'ясного скотарства. Тому необхідно вжити дійових заходів організаційно-економічного і фінансового характеру для збереження і ефективного ведення галузі.

Згідно Концепції розвитку аграрного сектору економіки Житомирської області на період до 2020 року перспективними завданнями галузі м'ясного скотарства в регіоні є:

- створення сприятливих економічних умов для посилення інвестиційної активності вертикально інтегрованих потужних компаній з метою спрямування значних інвестиційних ресурсів у м'ясне скотарство за національним проектом «М'ясне скотарство України» щодо створення мережі племінних і товарних господарств, будівництва високотехнологічних аграрно-промислових комбінатів з виробництва яловичини;

- сприяння суб'єктам господарювання у закупівлі племінного поголів'я ВРХ м'ясних порід, племінних теличок, нетелей, корів шляхом часткового відшкодування вартості за рахунок коштів державного бюджету;

- здешевлення вартості проведення реконструкції існуючих та будівництва нових відгодівельних комплексів за рахунок коштів державного та обласного бюджетів;

- розбудова логістичної мережі для кооперування виробників яловичини із забійними пунктами та фірмовими магазинами, з елементами органічного виробництва, для формування цінової переваги на високоякісну яловичину - так звані «мармурові стейки»;

- підвищення продуктивності тварин на вирощування і відгодівлю до 700-800 гр. середньодобового приросту за рахунок поліпшення генетичного та племінного складу відгодівельного контингенту та впровадження годівлі на запрограмовану продуктивність;

- продовження виплати бюджетної дотації для фізичних осіб за збереження та утримання молодняку ВРХ до 15 місячного віку [4].

З метою підвищення загальної ефективності функціонування галузі м'ясного скотарства, а, відповідно і підвищення якості продуктів харчування та безпеки життєдіяльності людини, доцільно перейти до економіко-екологічної концепції його розвитку. Ця концепція повинна бути спрямована на формування в усіх регіонах таких агросистем, яким притаманні висока відтворювальна здатність і екологічна стабільність, завдяки чому вони надають можливість одержувати якнайбільше доброякісних кормів в умовах мінімального агротехнічного та ресурсного забезпечення виробництва [1].

Пріоритетними напрямками забезпечення розвитку тваринництва на перспективу слід вважати підтримку структурної перебудови у тваринництві, яка надається через інвестиції, активізацію чинників інтенсивного відтворення через поліпшення якості кормової бази, селекційно-племінної справи, впровадження сучасних інноваційних технологій, підготовку висококваліфікованих кадрів, проведення ветеринарних і санітарних заходів [6].

Можливість використання нових технологій і методів управління, прискорення науково-технічного розвитку в сфері АПК можливе за рахунок залучення прямих іноземних інвестицій. При цьому важливим є забезпечення зарубіжних інвесторів інформацією про інвестиційний потенціал області, перспективні інвестиційні та інноваційні проекти.

Висновки. Вирішення проблеми виробництва м'яса великої рогатої худоби в досліджуваному регіоні можливе за рахунок поліпшення м'ясних і відгодівельних якостей великої рогатої худоби молочних і молочно-м'ясних порід з одночасним підвищенням забійних кондицій, розширенням обсягів промислового схрещування, а також завдяки ефективному і сталому розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства. Перспективними напрямками є забезпечення умов для розвитку процесів спеціалізації, концентрації, кооперації, агропромислової інтеграції в м'ясопродуктовому підкомплексі та в м'ясному скотарстві зокрема, стимулювання утворення інтеграційних об'єднань.

Список використаних джерел

1. Денисенко М.П. Проблеми та перспективи розвитку м'ясного скотарства в Україні / М. П. Денисенко // Ефективна економіка. – 2012. – № 11.
2. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 3-57
3. Економічні напрями ефективного функціонування ринків продукції скотарства / [М. М. Ільчук, М. В. Калінчик, М. М. Рудий та ін.]. – К.: Нічлава, 2009. – 352 с.
4. Концепція розвитку аграрного сектору економіки Житомирської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zhitomir-region.gov.ua/>

5. Мазуренко О.В. Тенденції розвитку тваринництва в Україні / О.В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2011. – №8 – С. 16-21.
6. Оляднічук Н.В. Інтенсифікація галузей тваринництва в сільськогосподарських підприємствах [Текст]: монографія / Н.В.Оляднічук, В.С.Уланчук. – Умань: Візаві , 2010. – 218 с.
7. Офіційний сайт Головного управління статистики у Житомирській області [Електронний ресурс] .– Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
8. Пуцентейло П.Р. Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку галузі м'ясного скотарства / П.Р. Пуцентейло // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3 (117). – С. 80-85.
9. Тваринництво України 2013 рік. Статистичний збірник / [За ред. Н.С. Власенко]. // Державна служба статистики України. – Київ, 2014. – 212 с.